

Huvudman
Nacka kommun
Välfärd skola
131 81 Nacka

Anmälare
Charbel Tengroth
Frövägen 2
132 37 Saltsjö-Boo

Saken
Anmälan enligt 6 kap. skollagen (2010:800)

Beslut

2016-05-23
1 (7)
Dnr 45-2016:1849

Beslut

Barn- och elevombudet förelägger Nacka kommun att senast den 23 augusti 2016 vidta åtgärder så att skollagens krav att motverka kränkande behandling uppfylls. I detta ingår

- att vid kännedom om att en elev anser sig kränkt skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och
- att se till att rektor anmäler uppgifter om upplevd kränkande behandling till huvudmannen.

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag som ovan redovisas skriftligt till Barn- och elevombudet, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Redovisningen ska även avse elevens nuvarande skolsituation.

Skälen för beslutet

Bakgrund och utredning

I en anmälan som kom in till Barn- och elevombudet den 1 mars 2016 uppgav anmälaren att eleven A utsatts för kränkande behandling. A gick vid tiden för anmälan i årskurs 4 vid Sågtorpsskolan i Nacka kommun.

Barn- och elevombudet har inhämtat ett yttrande från Nacka kommun, i egenskap av huvudman för skolan. Ytterligare skriftväxling har ägt rum och viss dokumentation har getts in i ärendet.

Anmälaren har uppgett bland annat följande

A har blivit utsatt för kränkande behandling av andra elever på skolan och fritidshemmet. Följande har inträffat.

a. Någon gång under höstterminen 2012 har en elev i A:s parallellklass (nedan benämnd B) tryckt upp/knuffat A mot en vägg så att A slagit i huvudet. Möjligen har B dunkat A:s huvud i väggen under lek i ett "legorum".

b. Den 9 april 2014 har B och två andra elever släpat iväg A trots A:s protester. När A kommit loss har de jagat A och knuffat/slagit A:s huvud mot en hisstrumma av stål. A har därefter fallit till golvet och när A och B blivit ensamma har B satt sig B på A:s rygg och dunkat A:s huvud i stengolvet. Bilder har bifogats anmälan.

c. Den 19 februari 2016 har B utdelat två cross-checkslag mot A i samband med att de spelat landbandy på skolgården. Det första slaget har träffat pannan och det andra i bakhuvudet med hjälp av klubban. A har drabbats av hjärnskakning.

d. Under läsåren 2011/12 t.o.m. 2013/14 har A fått utstå diverse trakasserier som slag i magen, stämplingar m.m. Handlingarna verkar ha upphört när A bytt fritids. Av bifogad dokumentation framgår att anmälaren den 14 januari 2014 skickat ett e-postmeddelande till skolans dåvarande rektor. I e-postmeddelandet har anmälaren upplyst dåvarande rektorn om händelse e samt anfört att anmälaren vid ett flertal tillfällen tagit upp just att två andra elever utsätter A för saker som inte får förekomma eller är oschyssta.

e. Någon gång under läsåret 2013/14 har två elever i A:s klass gett sig på A under en lek. Leken har urartat och den ene eleven har hållit i A:s ben medan den andre eleven suttit över A:s rygg och tryckt ned A:s ansikte i soffan med hjälp av en kudde. A har upplevt sig kvävas.

Skolan har brustit bl.a. genom att inte självmant utreda alla händelser skyndsamt och genom samtal med alla inblandade elever, genom att inte genomföra en mer samlad utredning av A:s situation, genom att inte vidta tillräckliga åtgärder och uppföljningar samt genom att inte skyndsamt anmäla alla misstänkta kränkningar till huvudmannen. Vidare har skolans dokumentation varit bristfällig.

Huvudmannen har uppgett bland annat följande

Huvudmannen vill framhålla att de uppgifter som anmälaren lämnat om grovt våld mot A inte överensstämmer med skolans dokumentation och utredningar. Samtliga händelser har skett i samband med lek. Händelse c har däremot en annorlunda karaktär.

a. Huvudmannen bedömer att händelsen inte har ägt rum. Utifrån skolans dokumentation finns inte några uppgifter om att A skulle ha varit utsatt för sådana händelser. Under den aktuella perioden har A och B gått på olika fritidsavdelningar och de har inte heller haft några aktiviteter tillsammans.

b. Huvudmannen anser inte att A har blivit utsatt för kränkande behandling. Det har varit fråga om en olyckshändelse. Konsekvensen av olyckshändelsen, dvs. att A slagit sig, kan däremot av A ha uppfattats som en kränkning. Personal har fått kännedom om händelsen i direkt anslutning till att den inträffat och har anmält händelsen till rektorn den 10 april 2014. Händelsen har utretts omedelbart och även personal på fritidshemmet har samtalat med alla inblandade elever med start den 9 och 10 april 2014. Enligt skolans utredning har en elev berättat att B försökt dra med sig A i

kläderna och/eller knuffat A så att A råkat hamna mot kanten vid hissen. En annan elev har knuffat B så att B hamnat på A så att A slagit sig mot dörrkarmen på hissen igen. De andra eleverna har sagt att det inte var meningen att A skulle slå sig. A har fått en bula som gjort ont. I övrigt visar ingenting i skolans utredning att det gått till på det sätt som anmälaren påstår. Personal har fört ihop A och B och pratat om händelsen och A:s föräldrar har informerats. Av bifogad dokumentation framgår att personal även har informerat B:s föräldrar om händelsen.

c. Huvudmannen anser att A har blivit utsatt för kränkande behandling. Personal har inte sett händelsen men fått kännedom om den i direkt anslutning till att den inträffat. Händelsen har anmälts till rektorn den 25 februari 2016 och rektorn har i sin tur anmält muntligen till huvudmannen den 26 februari 2016 och skriftligen den 29 februari 2016. Personal har pratat med A och B direkt efter händelsen samt undersökt A:s bakhuvud. Även rektorn har pratat med inblandade elever och lärare. Skolans utredning har visat att B försökt slå en boll ur A:s hand och därefter slagit med sin klubba över A:s bakhuvud med en tvåhandsfattning. Att A också skulle ha fått ett slag i pannan har inte framkommit när eleverna berättat för pedagogen om händelseförloppet utan genom A:s vårdnadshavare. Personalen har pratat med eleverna om regler och förhållningssätt i samband med bandyspel. Skolan har genomfört samtal med A:s vårdnadshavare den 26 februari 2016 och med B:s vårdnadshavare den 10 mars 2016.

d. Huvudmannen bedömer att händelserna inte har ägt rum. Skolan har upprättat en omfattande dokumentation över A under den angivna tiden men det finns ingenting i den som bekräftar anmälarens uppgifter. Det e-postmeddelande som A:s vårdnadshavare skickat till rektorn den 14 januari 2014 innebär inte att det har förekommit kränkningar mot A.

e. Huvudmannen anser inte att A har blivit utsatt för kränkande behandling. Att döma av A:s reaktion och beskrivna upplevelse har händelsen varit en kränkning men varken andra elever eller personal har upplevt att det rört sig om en kränkning. Händelsen har inträffat den 14 januari 2014. När A skulle gå hem har personal sett att A varit ledsen och A har berättat att A fått smisk på rumpan. Uppgifterna har anmälts till rektorn samma dag men inte till huvudmannen. Händelsen har utretts och kartlagts den 14 och 15 januari 2014 genom samtal med de inblandade eleverna. Utredningen har visat att två andra elever kastat en kudde mellan sig som hamnat på A:s överarm. En av eleverna har lutat sig mot kudden för att ta den och klappat A på rumpan. Ingen har varit arg eller osams. Skolans utredning visar inte på något försök att kväva A eller att någon skulle ha suttit på A. Det har varit fråga om en lek med vänskaplig anda.

Skolan har med anledning av de inträffade händelserna vidtagit de åtgärder som skäligen kan krävas för att i framtiden förhindra kränkande behandling. Rektorn har uppmärksammat personalen om vikten av att skyndsamt anmäla händelser som kan vara kränkningar och om vikten att dokumentera vad som hänt. Rektorn har även gått igenom skolans rutiner kring trygghet och kränkningar med personal och elevråd. Elevrådet har i tvärgrupper diskuterat om skolans rutiner efterlevs. Uppföljningar har

visat att personalen arbetar konsekvent med att dokumentera, följa upp och systematiskt utvärdera samt att skolan ständigt arbetar med att förbättra sitt arbete kring trygghetsfrågor.

Vid ett möte med rektorer och förskolechefer den 26 maj 2016 kommer huvudmannen ta upp rutiner kring anmälan, utredning och dokumentation av kränkande behandling. Under nästa läsår kommer skolan att samarbeta med organisationen Friends för att få mer fokus på trygghetsfrågor och för att få en större likvärdighet hos personalen när det gäller t.ex. anmälningar och utredningar.

Rättsliga utgångspunkter

Barn- och elevombudets prövning syftar till att bedöma om huvudmannen, dvs. ansvarig kommun, har iakttagit sina skyldigheter att motverka kränkande behandling. I ärenden som Barn- och elevombudet utreder tillämpas 6 och 26 kap. skollagen.

Alla elever har rätt att utvecklas och lära i en trygg miljö och bemötas med respekt. Skolan ska vara fri från kränkande behandling.

Kränkande behandling är handlingar som kränker elevers värdighet. Kränkningarna kan bestå av t.ex. nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Enligt lag ska huvudmannen se till att skolan bedriver ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Personal på en skola som får kännedom om att en elev har varit eller har känt sig utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektorn är i sin tur skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Skolans personal är skyldig att motverka att kränkande behandling uppkommer och, om så ändå sker, se till att den upphör. Skolan ska ta varje uppgift eller annan signal om kränkande behandling på allvar och utreda vad som ligger bakom. Utredningens omfattning är beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Om utredningen visar att kränkande behandling förekommer ska skolan sätta in de åtgärder som behövs för att förhindra fortsatta kränkningar. För att försäkra sig om att åtgärderna ger resultat ska åtgärderna följas upp och utvärderas. Om det vid en sådan uppföljning och utvärdering visar sig att kränkningar fortfarande pågår ska nya eller kompletterande åtgärder vidtas för att få kränkningarna att upphöra.

Om en skola har brustit i sitt arbete med att motverka kränkande behandling kan Barn- och elevombudet förelägga huvudmannen att vidta åtgärder för att rätta till bristerna och huvudmannen kan i vissa fall bli skyldig att betala ett skadestånd till den elev som har blivit utsatt.

Barn- och elevombudets bedömning

Kränkande behandling

Anmälaren har uppgett att A har blivit utsatt för kränkande behandling vid flera tillfällen under läsåren 2011/12 t.o.m. 2013/14 samt vid ett tillfälle i februari 2016. Huvudmannen har vidgått att A har blivit utsatt för kränkande behandling i samband med händelse c i februari 2016. Huvudmannen har i övrigt bestridit att A har blivit utsatt för kränkande behandling och redogjort för sin inställning.

Mot bakgrund av utredningen i ärendet anser Barn- och elevombudet att det är visat att A har utsatts för kränkande behandling den 14 januari 2014 genom att få en klapp på rumpan i samband med händelse e, den 9 april 2014 genom att bli ivägdragen i samband med händelse b samt den 19 februari 2016 genom att få i vart fall ett slag mot huvudet och ett slag mot handen i samband med händelse c.

När det gäller övriga anmälda uppgifter ifrågasätter Barn- och elevombudet inte A:s känsla av utsatthet. Vid en samlad bedömning av de uppgifter som framkommit i ärendet bedömer Barn- och elevombudet dock att det inte kan anses visat att A har blivit utsatt för kränkande behandling i skollagens mening i den omfattning som anmälaren gjort gällande.

Kännedom, utredning och åtgärder vid uppgifter om kränkande behandling

Barn- och elevombudet vill inledningsvis framhålla följande beträffande skyldigheten att utreda uppgifter om kränkande behandling. Skyldigheten att utreda inträder så snart någon i verksamheten får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det krävs inga bevis om att en kränkning ska ha ägt rum för att en utredning ska inledas. Utredningsskyldigheten är också oberoende av om det förelåg en avsikt att kränka. Den som utreder måste skaffa sig en självständig bild av vad som har hänt. Man kan alltså inte låta saken bero om de inblandade lämnar motstridiga uppgifter. Syftet med att utreda är att få tillräckligt med information och kunskap om situationen, så att man kan bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få den kränkande behandlingen att upphöra. Det är vidare viktigt att de enskildas upplevelser av det inträffade är utgångspunkten för utredningen kring vad som hänt (se Skolverkets allmänna råd, Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, SKOLFS 2012:10 s. 32 f.).

Barn- och elevombudets utredning visar att personal har fått kännedom om händelse b, c och e i anslutning till att händelserna inträffat samt att rektorn har fått kännedom om vissa uppgifter om händelse d genom ett e-postmeddelande från A:s vårdnadshavare den 14 januari 2014. Barn- och elevombudet anser att de uppgifter som personal och rektor fått kännedom om har varit sådana att de måste ha förstått att A känt sig utsatt för kränkande behandling. När det gäller händelse a visar Barn- och elevombudets utredning dock inte annat än att skolan och huvudmannen först genom anmälan till Barn- och elevombudet fått kännedom om A:s känsla av utsatthet.

Barn- och elevombudets utredning visar att skolan har utrett händelse b, c och e genom samtal med de inblandade eleverna. När det gäller uppgifterna om händelse d som dåvarande rektorn fick kännedom om den 14 januari 2014 har huvudmannen dock inte visat på vilket sätt som dessa uppgifter har utretts, vilket är en brist.

Barn- och elevombudets utredning visar vidare att skolan har vidtagit åtgärder bestående bl.a. av tillrättavisande samtal med elever, kontakt med vårdnadshavare, genomgång av skolans rutiner när det gäller kränkande behandling samt information till personalen. Annat har inte framkommit än att A:s situation tidvis varit bättre och att A inte har varit utsatt för ytterligare kränkande behandling sedan händelse c i februari 2016. Barn- och elevombudet vill dock framhålla att det är huvudmannens skyldighet att genom uppföljning och utvärdering säkerställa att de åtgärder som vidtas är tillräckligt kraftfulla för att förhindra fortsatta kränkningar. Det är därför av vikt att huvudmannen följer upp A:s situation för att säkerställa att A känner sig trygg i skolan.

Barn- och elevombudet finner mot ovanstående bakgrund, och vid en sammantagen bedömning av omständigheterna i ärendet, att skolan och huvudmannen inte har utrett samtliga uppgifter om upplevd kränkande behandling som kommit till dess kännedom. Barn- och elevombudet bedömer därmed att huvudmannen har brustit i sina skyldigheter enligt 6 kap. 10 § skollagen att utreda omständigheterna vid uppgifter om kränkande behandling.

När det gäller vad anmälaren har anfört om att skolans dokumentation varit bristfällig vill Barn- och elevombudet klargöra att det i 6 kap. skollagen, vilka är de bestämmelser som Barn- och elevombudet har tillsyn över, inte finns något uttryckligt krav på att en skola ska dokumentera t.ex. utredningar om kränkande behandling. Barn- och elevombudet vill dock framhålla att dokumentation av en utredning, av vad som inträffat och vilka åtgärder som skolan har vidtagit är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Om skolans ansvarstagande i ett enskilt fall ifrågasätts är det bra att dokumentera vad som har hänt och vad skolan gjort (se Skolverkets allmänna råd, Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, SKOLFS 2012:10 s. 34).

Anmälningsskyldigheten

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för arbetet mot kränkningar i verksamheterna och som kan, förutsatt att det finns ändamålsenliga och effektiva system, uppmärksamma och rikta resurser till verksamheter där det finns problem. Rektorns anmälningsskyldighet är direkt kopplad till huvudmannens skyldighet att utreda omständigheterna och därför behöver anmälan till rektorn och huvudmannen ske skyndsamt. Anmälningsskyldigheten omfattar alla situationer där barn och elever upplever sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Det gäller alla kränkningar eller misstänkta kränkningar. Kränkande behandling behöver inte konstateras för att en anmälan ska ske och det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är

innan den anmäls till rektorn eller huvudmannen (se Skolverkets allmänna råd, SKOLFS 2012:10 s. 26 ff.)

Av Barn- och elevombudets utredning, däribland huvudmannens egna uppgifter, framgår att personal har anmält händelse b och e till rektorn men att rektorn inte anmält dessa uppgifter, eller uppgifterna om händelse d som rektorn fick kännedom om den 14 januari 2014, till huvudmannen. Barn- och elevombudet konstaterar mot den bakgrunden att rektorn har brustit i sin anmälningsskyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen.

Föreläggande och frågan om skadestånd

Barn- och elevombudet har funnit att A har känt sig och har varit utsatt för kränkande behandling vid Sågtorpsskolan och att Nacka kommun, i egenskap av huvudman för skolan, har brustit i sina skyldigheter enligt 6 kap. 10 § skollagen. Därför föreläggs huvudmannen enligt 26 kap. 10 § skollagen att vidta åtgärder för att avhjälpa de brister som konstaterats i Barn- och elevombudets beslut.

Mot bakgrund av omständigheterna i ärendet och då huvudmannen vidtagit viss utredning och åtgärder anser Barn- och elevombudet att det inte finns förutsättningar att framställa ett skadeståndsanspråk mot huvudmannen.

Beslutet är fattat av utredaren Liselotte Fredzell efter föredragning av juristen Victoria Karlsson.

På Barn- och elevombudets vägnar,

Liselotte Fredzell

Victoria Karlsson